

Baltic Business Outlook

Eessõna

Aastal 2017 kasvas kõigi kolme Balti riigi majandus märkimisväärselt: SKT on kerkinud ligikaudu 4%, eksport on järsult suurenenud ja sisenõudlus kasvab.

Siiski on majanduses ka raskusi. Nii suurte kui ka väikeste ettevõtete peamised probleemid on seotud tööjõuga. Meie vananevas ühiskonnas paneb ettevõtjat muretsema tööjõupuudus. Oleme näinud ka järsku palgakasvu. Tarbijale on selline kasv muidugi hea ja lisaks suurendab see riigisisest kauplemist, kuid paljudele ettevõtetele – eriti väikestele ja keskmistele – tekitab palgakasv probleeme.

Väikesed ja keskmised ettevõtted (VKE-d) on Balti riikide majanduse selgroog ning nende usaldusnäitajate põhjal saame ennustada majanduse arengut. Baltic Business Outlooki viimase väljaande jaoks kogusime Leedus, Lätis ja Eestis andmeid rohkem kui 4200 VKE-lt.

SEB soovib säilitada oma juhtivat positsiooni nii Põhjamaade kui ka Baltimaade äriklientide teenindamisel. Seetõttu annavad need uuringud meile olulisi teadmisi selle kohta, mida VKE-d plaanivad, millised on nende mured ja vajadused ning kuidas saaksime oma pakkumisi nende vajaduste kohaselt täiustada. Loomulikult on meil hea meel jagada neid teadmisi ka teiega!

Virginijus Doveika

SEB Balti divisjoni jaepanganduse juht

Kommenteeritud kokkuvõte

2017. aastal kujunes majanduskasv kõigis kolmes Balti riigis oodatust paremaks. Sel ja järgmisel aastal soodsad suundumused jätkuvad. Seega on VKE-de segmendi olukord võrreldes 2016. aastaga veidi paranenud. Siiski pole see sama hea kui 2014. ja 2015. aastal.

2018. aasta käibe kasvuväljavaade ei ole muutunud. Enamik VKE-sid (Leedus ja Lätis kaks kolmandikku) prognoosivad, et nende käibe jääb sel aastal samaks. Eestis jagab seda arvamust 60% VKE-dest.

Hoolimata asjaolust, et majanduskasv on eelmise aastaga võrreldes kiirenenud, ei ole ettevõtjate ootused muutunud. Käibe suurenemist prognoosib Leedus ja Eestis 13% ning Lätis 9% vastanutest.

Kuigi pessimistide (ettevõtted, kes prognoosivad oma käibe vähenemist) osakaal on Eestis eelmise aastaga võrreldes kahanenud, on see endiselt Baltikumi suurim ehk 28%. Läti VKE-dest prognoosib käibe vähenemist 23% ja Leedus arvab seda iga viies VKE.

Leedulased on uute turgude omandamisel kõige ambitsioonikamad. Sellise eesmärgiga Leedu ettevõtete osakaal (16%) on kaks korda suurem kui Eestis. Lätis plaanib uutele turgudele siseneda vaid 6% VKE-dest. 83% Läti VKE-dest keskendub endiselt kohalikule turule, Leedus on sarnase strateegia valinud 66% ja Eestis 75% vastanutest.

Majanduslike suundumuste tõttu kasvab nõudlus tööjõu järele kõigis kolmes Balti riigis. Veerand Leedu VKE-dest plaanib oma töötajate arvu suurendada. Eestis on sarnane plaan peaaegu igal viiendal VKE-l, Lätis tahab uusi inimesi palgata 16% VKE-dest.

Leidub ka ettevõtteid, kes kavatsevad oma töötajate arvu vähendada. 10% Leedu ja 9% Läti VKE-dest plaanib töötajaid koondada. Hoolimata ettevaatlikust tulevikuvisionist prognoosib ainult 5% Eesti VKE-dest vajadust oma töötajate arvu vähendada.

37% Eesti ja 35% Leedu VKE-dest näevad vajadust investeerida toote- ja teenindusuuendustesse. Läti VKE-d on hooletumad: sarnane plaan on vaid 22%-l.

Nende ettevõtete osakaal, kes mõtlevad oma ärimudeli muutmisele, on kõigis kolmes Balti riigis väike. Sellist muudatust kaalub vaid 12% Leedu, 10% Eesti ja 7% Läti VKE-dest.

Samal ajal nõuavad ärieesmärgid ja olukord tööturul seda, et töötajatesse peab rohkem investeerima. 28% Leedu VKE-dest on teatanud, et neil on selline plaan. 18% Eesti ja 17% Läti VKE-dest kavatsevad samuti töötajatesse investeerida.

Digitaliseerimise algatuste poolest erinevad Balti riigid oluliselt. 19% Eesti ja 17% Leedu VKE-dest on veendunud, et digiteerimine on ettevõttele väga tähtis. Lätis jagab seda arvamust ainult 8% VKE-dest ja peaaegu pooled vastanutest (44%) arvavad, et digiteerimine ei ole nende ettevõttele tähtis.

VKE-de eesmärk oma ettevõttesse investeerida on pärast prognooside mõningast paranemist jäänud mõõdukaks. Leedus investeerib üle 30 000 euro iga viies VKE, samal ajal kui Eestis valmistub sarnaseks investeeringuks vaid 14% ettevõtetest. 28% Eesti, 26% Leedu ja 22% Läti VKE-dest plaanivad investeerida kuni 30 000 eurot. Üllatavalt sarnane osakaal – 19% Balti riikide VKE-dest – on tunnistanud, et nemad investeerida ei kavatse.

Põhinäitajad

	Eesti	Läti	Leedu
Rahvastik (jaanuar 2017)	1,32 mln	1,95 mln	2,84 mln
SKT elaniku kohta ostujõu standardi järgi (EL28 = 100, 2016)	75	65	75
SKT reaalkasv (2016)	2,1%	2,0%	2,3%
Inflatsioon (2017)	3,7%	2,9%	3,7%
Tööpuuduse määr (2017. aasta kolmas kvartal)	5,2%	8,5%	6,6%

Allikad: Eurostat, Balti riikide statistikaametid

2018. aasta majandusprognosis

	SKT	Inflatsioon
Eesti	3,5%	3,2%
Läti	4,1%	2,7%
Leedu	3,2%	2,8%

Allikas: SEB

Metoodika

Käibe kasv

Käibe kasvu prognoosi järgi on ettevõtted jagatud kolme rühma: need, kes prognoosivad 2018. aastaks

- vähemalt 15% käibe kasvu, on liigitatud optimistiks;
- alla 15% käibe kasvu, on liigitatud mõõdukaks optimistiks;
- käibe langust, on liigitatud pessimistiks.

Tööhõive

Tööhõive prognoosi järgi on ettevõtted jagatud kolme rühma: need, kes 2018. aastal

- palkavad uusi töötajaid;
- ei palka töötajaid juurde ega lase neid lahti;
- vähendavad töötajate arvu.

Ekspord

Ekspordi järgi on ettevõtted jagatud kolme rühma: need, kes kavatsevad 2018. aastal

- siseneda uutele turgudele;

- kasvada olemasolevatel eksporditurgudel;
- keskenduda siseturule.

Innovatsioon

Plaanitava innovatsiooni järgi on uuritud ettevõtted jagatud kahte rühma: need, kes 2018. aastal toodetes, teenustes, ärimudelites ja/või töötajate arendamises

- kavatsevad teha uuendusi;
- ei kavatse teha uuendusi.

Investeeringud

Selles uuringus on suurte investeeringute künniseks 30 000 eurot. Uuritud ettevõtted on jaotatud kolmeks: need, kes 2018. aastal

- investeerivad üle 30 000 euro;
- investeerivad kuni 30 000 eurot;
- ei investeeeri.

Läti

Dainis Gašpuitis

SEB Läti makroökonomikaekspert

Läti majanduskasv on selgelt kiirenenud, olles hetkel isegi veidi kõrgem oma pikaajalisest potentsiaalst. 2017. aastal suurenes Läti SKT 4,5%, seejuures oli kasv laiapõhjaline. 2017. aasta kolmandas kvartalis suurenes lisandväärtus tootmises 8,4%, ehituses 25% ja jaemüügis 3,7%. Samal ajal langes lisandväärtus põllumajanduses ebasoodsate ilmastikutingimuste tõttu 3,5% ning finants- ja kindlustussektoris mitteresidentide kapitali väljavoolu tõttu 11,6%. Tugevale kasvule on aidanud kaasa ka soodsad välisingimused ja Euroopa Liidu raha sissevool.

Selle aasta jooksul aitavad aktiivsemad tegevusharud kiiremini kasvada ka passiivsematel ja enamikus on sektorites näha positiivset suundumust. Elavnemas on ka kinnisvaravaldkond. Ehitustegevuse kiirese kasvu panustab lisaks erasektorile Euroopa Liidu fondide toetus. Jaekaubanduse ja teenindussektori tulemusi parandab hoogne eratarbimise suurenemine.

Finants- ja kindlustussektori negatiivne suundumus, mille on põhjustanud mitteresidentide kapitali väljavool, jääb püsima ka lähitulevikus. Samamoodi püsib ebaselge raudtee ja sadamate väljavaade. Teisest küljest prognoositakse tootmisele ja ekspordile suurepäraseid tulemusi.

Teine oluline lähituleviku teema on tööjõu piisavus ja ettevõtete suutlikkus kasutada ära soodsaid välisingimusi. Need tegurid määravad lähiaastatel Läti majanduskasvu kiiruse. Meie prognoosi kohaselt kasvab Läti SKT sel aastal 4,1% ja 2019. aastal 3,7%.

Läti majanduse peamised väljakutsed on seotud tööturuga: vananev rahvastik ja potentsiaalsete töötajate puudumine tähendab seda, et palk peab tõusma. Sel aastal mängib endiselt tähtsat rolli maksureform, mille algus on ebakindel, kuna õigusaktides sätestatud norme muudetakse ja ülemineku periood jätkub.

Majanduskasvu kiirenemine aitab kaasa inflatsioonile. Siinkohal on vara rääkida ülekuumenemisest, kuid järgmise 12–18 kuu jooksul ei saa sellist riski ka välistada. Riski suurendavad Euroopa Liidu raha kiire laekumine ja selle laekumise perioodiline iseloom. Ülekuumenemise märke võib ennekõike oodata ehituses, mis meelitab endale tööjõudu teistest sektoritest. Nende protsesside tagajärjel suurenevad palgad, kuid kerkib ka õigustatud küsimus: mis juhtub siis, kui Euroopa Liidu raha saab otsa ja nõudlus väheneb?

2017. aasta lõpus inflatsiooni tempo Lätis veidi aeglustus. Lähitulevikus on välistegurite mõju inflatsioonile väike ja pearolli mängivad sisetegurid. Inflatsiooni kergitavad kiire majanduskasv, kitsad olud tööturul ja hoogne palgakasv. Samuti tõstavad hinnataset jaanuaris jõustunud kõrgemad aktsiisimäärad. Prognoositav inflatsioon on sellel aastal 2,7% ja 2019. aastal 2,5%.

2017. aasta kolmandas kvartalis langes tööpuuduse määr 8,5%-ni ja töötus jätkab alanemist terve käesoleva aasta jooksul. Nõudlus töötajate järele ületab pakkumist peaaegu kõigis majandusharudes, eriti ehitus-, jaekaubandus-, transpordi- ja teenindussektoris, sealhulgas infotehnoloogia valdkonnas. Vabade töökohtade suur arv aina märgatavam, mis osutab struktuursetele probleemidele majanduses. Samal ajal kolivad inimesed endiselt välismaale ja jätkub rahvastiku vananemine. Selle aasta lõpuks langeb tööpuuduse määr 8,3%-ni ja järgmisel aastal 7,2%-ni.

2017. aasta kolmandas kvartalis oli Läti keskmine palk 925 eurot, mis on 7,5% rohkem kui aasta varem. Palk kasvas 3 kuni 10% võrra kõigis sektorites, v.a energeetika (-4%) ja kinnisvarasektor (-0,5%). Nendes tingimustes on kõigil töötajatel parem võimalus saada palgatõusu. Uudis, et palgad suurenevad, paneb ettevõtetele veelgi tugevama surve töötajate palka tõsta. Seetõttu võib eeldada, et töötajad liiguvad aktiivselt ettevõtete ja sektorite vahel.

Hinnang Läti ärikeskkonnale

- Läti VKE-de prognoosid on viimasel aastal veidi paranenud. Enamik neid ettevõtteid (68%) on mõõdukad optimistid. 9% on kindlad optimistid: nemad eeldavad, et käive kasvab rohkem kui 15%. Teisest küljest leiab 23% Läti VKE-dest, et nende võimalused on üsna olematud: nemad valmistuvad käibe vähenemiseks.
- Kõige vähem optimiste on avaliku halduse ja teenuste valdkonnas (4%) ning põllumajanduses (6%). Kõige rohkem (17%) optimiste leidub aga töötlevas tööstuses. Kõige rohkem pessimiste on kaubanduses (28%) ja põllumajanduses (24%). Eluaseme- ja toitlustussektor on kõige stabiilsemad: seal on pessimiste ainult 9% ning mõõdukaid optimiste 76%.
- Vaid 6% vastanutest kavatsevad sellel aastal liikuda uutele eksporditurgudele. Nende ettevõtete osakaal, kes tahavad praegustel eksporditurgudel laieneda, on eelmise aastaga võrreldes vähenenud 11%-ni. Suurem osa (83%) Läti VKE-dest keskendub siseturule.
- Töötajate arvu vähendada soovivate VKE-de osakaal on eelmise aastaga võrreldes kahanenud 19%-lt 9%-le. 75% VKE-dest püüab oma ärieesmärki saavutada olemasolevate töötajatega, kuid 16% vastanutest plaanib võtta sel aastal tööle uusi inimesi.
- Nende VKE-de hulk, kes plaanivad investeerida oma töötajate arendamisse, on viimastel aastatel pidevalt kasvanud. Sel aastal investeerib töötajatesse 17% Läti VKE-dest. 22% investeerib oma toodete või teenuste täiustamisse ja 7% ajakohastab ärimudelit.
- Investeeringisvalmidus ei ole viimase aasta jooksul muutunud. 14% VKE-dest kavatseb oma ettevõtte arendamiseks investeerida üle 30 000 euro. 22% on kavandanud väiksemaid investeeringuid, 19% ei plaani sel aastal üldse investeerida.

Läti ettevõtjate mõtteavaldused

Kavatseme oma investeerimisprogrammi lõpule viia ja hakata valmistama suurema lisandväärtusega tooteid.

Ajakohastame või automatiseerime füüsilist tööd.

Suurendame tootmist ja otsime uusi partnereid nii tootearenduses kui ka uute, odavamate materjalide leidmisel.

Võtame kasutusele uusi tehnoloogiaid, et vähendada töötajate vajadust.

Selleks et tõmmata kultuuri ja ehituse juhtimisega tegelevatesse sektoritesse kvalifitseeritud spetsialiste, peame maksma kõrgemat palka. Aastal 2018 saame palka suurendada vaid 11%, mis loomulikult kasvatab meie teenuste kulusid.

Töötame järgmisel aastal tõhusamalt ja otsime uusi koostööpartnereid.

Leedu

Tadas Povilauskas

SEB Leedu vanemanalüütik

Leedu majandus on olnud positiivse suundumusega, kasvades 2017. aastal umbes 3,7% võrra. Investeeringute taastumine ja järsult paranenud eksport olid peamised SKT kasvu suurendavad tegurid. Investeeringud mängivad veelgi tähtsamat rolli majanduskasvu lühiajalises perspektiivis, kuid eratarbimise aeglasem kasv vähendab SKT kasvu 2018. aastal 3,2%-ni ja 2019. aastal 3,0%-ni.

Ülemaailmne majanduskasv on suurendanud Leedu tootjate laekunud tellimusi, mis kasvatas 2017. aastal tootmist 7,2% võrra ja tõi kaasa tootmisvõimsuse uue rekordi. Kui soodsad tingimused jäävad peamistel eksporditurgudel 2018. aastal püsima, nagu praegu prognoositakse, siis kasutavad tootjad seda kindlasti ära, kuid tootmise kasv on veidi aeglasem.

2017. aasta oli ootamatult edukas uute välisinvestorite ligimeelitamisel, mis toob kaasa suuri investeeringuid loodavatesse tütarettevõtetesse. Sel aastal oodatakse rohkem investeeringuid ka olemasolevatest ettevõtetest. Euroopa Liidu tõukefondide rahastus on viimasel ajal olnud tagasihoidlik, kuid prognooside järgi annavad tõukefondid sel aastal hoo sisse ka avaliku sektori investeeringutele.

Ekspordi kasv on laiapõhjaline nii geograafia kui ka toodete poolest. Peamine väliskeskkonnast tulenev ebakindlus, mis eksporditajatele lühiajaliselt tekib, on seotud Rootsi ehitusturu võimaliku korrektsiooni ja nõrgema USA dollariga. Suurim pikaajaline probleem jääb aga samaks: Leedu kaupade ja teenuste eksport on endiselt suunatud madalama lisandväärtusega toodetele. See tähendab, et Leedu maanteetranspordi sektorit ootab ees uus taassünd. Kuna aga niisugune

äri ei suuda töötajatele tagada kõrget palka, tekib selles sektoris puudus töötajatest (näiteks veoautojuhtidest). Aastal 2017 kasvas kahekordseks nende inimeste arv, kes on saanud tööloa ja pärinevad teistest riikidest (peamiselt Ukrainast).

Tööpuudus langes Leedus 2017. aastal 7,3%-ni, kuid prognoosime, et see vähenemine aeglustub ja keskmine tööpuudus on 2018. aastal 7,0% ja 2019. aastal 6,8%. Piirkondade majanduse ebahütlane areng põhjustab riigis tööpuuduse taseme erinevusi. Samuti on selge vastuolu nende oskuste vahel, mida tööandjad nõuavad ja mille töötajad on omandanud. Seetõttu peavad riik ja tööandjad pöörama veelgi rohkem tähelepanu ümberõppele.

Leedus on tööjõu hulk veelgi vähenenud, kuna väljaränne on sisserändest suurem ja ühiskond vananeb. Ometi osutus 2017. aasta viimane kvartal veidi üllatavaks, kuna väljarändajate arv lõpuks kahanes ja sisserändajate arv (kaks kolmandikku neist olid Leetu naasvad leedulased) kasvas. Loodame, et viimase kvartali tulemused ei olnud kokkusattumus, ja ootame selle aasta jooksul paremas tasakaalus rännet.

2017. aastal kasvas keskmine palk 8% võrra, kuid 2018. aastal prognoosime selle langust 7%-ni. Ehkki madalapalgaliste töötajate maksud 2018. aastal veidi langevad, miinimumpalk tõuseb 20 euro võrra 400 euron ja pensionid kerkivad 10%, on oodata eratarbimise kasvu aeglustumist, sest inflatsioon jääb kõrgeks ning töötavate inimeste arv väheneb.

Eelmisel aastal tõusis alkoholsete jookide aktsiimäär järsult: Leedu aastane inflatsioon suurenes seetõttu 0,8% võrra, jõudes 3,7%-ni. 2018. aastal kaupade maksustamisel selliseid erakordseid muudatusi ei tehta, mistõttu jääb hinnataseme tõusu peateguriks tööjõukulude ja naftatoodete hinna kiire kasv. Eeldame, et inflatsioon aeglustub 2018. aastal 2,8%-ni ja 2019. aastal 2,5%-ni.

Prognoosime, et keskmine eluasemehindade kasv on 2018. aastal aeglasem, kuna uute korterite pakkumine on tõusnud ja nõudlus tõenäoliselt ei suurene. Ärikinnisvara turg jääb aktiivseks, kuna investeerimisraha tuleb endiselt sisse. Investeeringute tootlikkusele mõjub see küll negatiivselt. Pankade laenuportfell suureneb 2018. aastal samas tempos nagu 2017. aastal, kuid kapitaliturgudel võib oodata aktiivsemat tegevust, kuna riskivalmidus on kõrge, samas kui häid ideid investeerimiseks napib.

Hinnang Leedu ärikeskkonnale

- Leedu VKE-de olukord on üsna sama nagu aasta varem. 13% vastanutest on kindlad optimistid: nad eeldavad, et nende käive suureneb rohkem kui 15%. Mõõdukaid optimiste on 67%, samal ajal kui iga viies VKE on pessimist.
- Tegevusharud on polariseerunud. Suurim osa optimistidest tegutseb avaliku halduse ja teeninduse sektoris (30%), millele järgneb tervishoiu- ja haridusvaldkond (24%). Kõige rohkem pessimiste leidub ehituses (23%) ja klassifitseerimata ettevõtetes (23%), samal ajal on kõige vähem pessimiste transpordis ja logistikas (15%) ning eluaseme- ja toitlustussektoris (16%).
- Soov liikuda uutele eksporditurgudele on viimase aasta jooksul veidi suurenenud: 14%-lt 16%-le. Nende VKE-de osakaal, kes kavatsevad praegustel eksporditurgudel laieneda, on kasvanud 15%-lt 18%-le. Ainult siseturule keskenduvate ettevõtete osa on pisut vähenenud: 66%-ni.
- Iga neljas Leedu VKE kavatseb palgata uusi töötajaid, samas soovib 10% vastanutest oma töötajaid koondada. Suurim osa ehk 65% VKE-sid leiab, et nende töötajate arv on ettevõtte ärieesmärkide saavutamiseks piisav.
- Nende VKE-de osakaal, kes kavatsevad investeerida toodete ja teenuste uuendamisse, on võrreldes eelmise aasta küsitlusega kasvanud 32%-lt 35%-le. Lisaks investeerib 28% vastanutest oma töötajate arengusse. 12% Leedu VKE-dest kavatseb oma ärimudelit muuta. Selliste plaanidega ettevõtete osakaal on viimase paari aasta jooksul pidevalt kasvanud: aastal 2014 olid sellised plaanid vaid 5%-l VKE-dest.
- 46% VKE-dest kavatseb sel aastal investeerida. Üle 30 000 euro investeerib iga viies Leedu VKE, mis on suurim osakaal Baltikumis. 26% vastanutest investeerib kuni 30 000 eurot, 19% ei kavatse sel aastal üldse investeerida.

Leedu ettevõtjate mõtteavaldused

Kavatseme ehitada uue tööstushoone ja osta uusi seadmeid.

Plaanime suurendada töötajate arvu.

Investeerime ettevõtte tarkvarasüsteemidesse.

Tahame osta uusi seadmeid.

Automatiseerime tootmisliine.

Laiendame ettevõtet globaalselt.

Eesti

Mihkel Nestor

SEB Eesti majandusanalüütik

Eesti mullune majanduskasv suutis ületada kõiki ootuseid: kolme kvartali keskmisena suurenes sisemajanduse kogutoodang 4,8% võrra. Viimati oli majanduskasv niivõrd kiire 2012. aastal, kui olime kiiresti tagasi võtmas majanduskriisi ajal kaotatud. Paljuski peegeldub kiirenenud kasvus ettevõtete paranenud kasumlikkus. See on väga tervitatav muutus, kuna varemalt oli ettevõtlussektori kasum olnud languses juba 2015. aasta algusest saadik. Suurima panuse majanduskasvu andis eelmisel aastal ehitussektor, mille lisandväärtus suurenes ligi viiendiku võrra. Kuigi erasektor on uutesse elumajadesse ja ärihoonetesse investeerinud juba pikema aja vältel, sõltub ehitus tugevalt avaliku sektori tellimustest, mille hulga määravad omakorda võimalused kasutada Euroopa Liidu finantsabi. Kokku suurenesid investeeringud põhivarasse 2017. aasta kolme esimese kvartali jooksul 16%. Lisaks ehitustegevusele oli suur mõju ka investeeringutel transpordivahenditesse. Oodatavalt jätkub põhivarainvesteeringute kiire kasv ka käesoleval aastal, kuid kõrge võrdlusbaasi tõttu on kasvuprotsent siiski 2017. aasta omast madalam.

Hoolimata kasvavast nõudlusest Euroopa Liidus, oli Eesti ekspordi kasv 2017. aastal vähemalt püsivhindades mõõdetuna suhteliselt tagasihoidlik. Kolme kvartali vältel suurenes ekspordimaht mõõduka 2,7% võrra. Kolmandas kvartalis oli muutus ekspordis püsivhindades 2016. aasta sama ajaga võrreldes koguni miinusmärgiga. Väikeses majanduses võib mõnel üksikul ettevõttel olla suur mõju, mida seekord kinnitas tõik, et kui jätta arvesse võtmata telekommunikatsioonielektronika väljaveo suur langus, oleks Eesti kaubaeksport vähemasti jooksevhindades

kasvanud kaks korda kiiremini. 2018. aastal peaks keskkond eksportivate ettevõtete jaoks olema siiski soodne, kuna kõik Eesti peamised kaubanduspartnerrid ootavad tänava tugevat majanduskasvu. Ehk kõige positiivsemaks muutuseks on Soome majanduse kiire taastumine eelmiste aastate raskustest. Mullu taastas Soome ka seitsme aasta järel taas oma positsiooni Eesti ekspordi peamise sihtkohana. Peamised väliskaubandusega seotud riskid on seotud Rootsi turuga, kus oodatav ehitusmahu langus võib pidurdada Eesti puidutööstuse senist tõusu. Nimelt moodustasid Rootsi viidavad puittooted, valmismajad ja mööbel 2017. aastal Eesti koguekspordist juba 5%.

Tarbijate tugev optimism ja maksuvaba miinimumi märkimisväärne tõus kergitavad sel aastal jõudsalt majapidamiste tarbimist. SEB prognoosi kohaselt suureneb eratarbimine tänava 4,3% võrra, mis on märkimisväärne kasv võrreldes 2017. aasta kolme kvartali keskmise 2,2%ga. Mullu kärpis eratarbimise kasvu kiire inflatsioon. Harmoniseeritud tarbijahinnaindeks tõusis mullu lausa 3,7% võrra, põhjuseks kallinenud toit ja kütus, kuid ka mitme aktsiisi tõstmine. Et kõik mainitud teguritest omavad mõju ka sellel aastal, prognoosib SEB 2018. aastaks 3,2% suurust harmoniseeritud tarbijahinnaindeksi tõusu.

Pinged tööturul on jätkanud kasvamist. 2017. aasta kolmandas kvartalis tõusis tööhõivemäär 68,5%ni, mis on nii rekord Eesti lähiajaloo, kui ka kõrgeim tase kogu Eurotsoonis. Täitmata ametikohtade määr ei ole veel buumiaegset taset saavutanud, kuid mitmes sektoris, eriti just teenindusalal, ületab vabade töökohade arv 2008. aasta taset juba kaugelt. Seetõttu ei ole üllatav, et kiire palgakasv ei ole raugenud ja 2017. aasta kolme kvartali keskmisena suurenes brutopalk 6,6%. Maksuvaba miinimumi tõus võib tänava küll tööandjatele veidi hõlpu anda, kuna enamiku inimeste netopalk tõuseb maksureformi tõttu niigi. Et palgakokulepped sõlmitakse aga enamasti brutosummas, ei saa selle mõju ilmselt siiski olema kuigivõrd suur.

Konjunktuuriuuringute põhjal on Eesti majanduse peamine tulevikutsenaarium optimistlik. Nii ettevõtete kui tarbijate kindlustundenäitajad on lähedal oma majandusbuumiaegsetele tippudele. Oodatavalt saab majanduskasv 2018. aastal olema heas tasakaalus, põhinedes nii tugeval sisenõudlusel kui ekspordil. Sisemajanduse kogutoodangu mõistes peaks see päädima 3,5% suuruse kasvu näol.

Hinnang Eesti ärikeskkonnale

- Eesti VKE-d on muutunud veidi enesekindlamaks ja paljud neist on mõõdukad optimistid. 13% vastanutest prognoosivad, et nende käive kasvab enam kui 15% võrra. Optimismi tasemed jäävad endiselt alla 2014. ja 2015. aasta omadele, mil need olid vastavalt 20% ja 17%. Samas prognoosib 28% Eesti VKE-dest, et nende käive langeb – see on suurim pessimistide osakaal Balti riikides;
- kõige rohkem optimiste on kaubanduses ja töötlevas tööstuses – 15%. Optimistide osakaal teistes tööstusharudes jääb vahemikku 10% kuni 14%. 34% VKE-dest jaekaubanduses ning 31% VKE-dest eluaseme- ja toitlustussektoris on pessimistid. Kõige vähem pessimiste on töötlevas tööstuses – 14%, millele järgneb haridus ja tervishoid – 23%;
- uutele turgudele liikumise plaanid jäävad enamjaolt samaks: see on plaanis vaid 8%-l VKE-dest. See osakaal on kaks korda väiksem kui 2014. aastal. 75% Eesti VKE-dest kavatsevad keskenduda kohalikule turule;
- VKE-de osakaal, kes kavatsevad töötajaid juurde palgata, on veidi tõusnud: eelmine aasta oli see protsent 14, sel aastal aga 19. 76% ettevõtetest ei palka töötajaid juurde ega lase neid lahti ning 5% mõtlevad koondamiste peale;
- pärast möödunud aasta väikest langust on ettevõtted jälle innovatsiooni suhtes mõnevõrra positiivsemalt meelestatud. Peamiselt keskendutakse toodete või teenuste täiustamiseks mõeldud uuendustele (37%). 18% Eesti VKE-dest investeerib oma töötajatesse;
- 44% vastanutest kavatseb sel aastal investeerida arengusse ja 14% neist plaanib investeerida rohkem kui 30 000 eurot. 19% ettevõtetest ei plaani aga mingisuguseid investeeringuid.

Eesti ettevõtjate mõtteavaldused

Kavatseme investeerida masinatesse, et suurendada tootlikkust.

Tööjõukulude suure osakaalu tõttu on oluline automatiseerida nii palju manuaalset tööd kui võimalik.

Vähem teenindusega seotud bürokraatiat suurendab ettevõtete netokasumit.

Laenu võtmata on ettevõtte areng aeglane, mis takistab eesmärkide saavutamist.

Hakkame tänu e-arvetele kasutama täielikult paberivaba süsteemi.